QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(SEDE KOSTITUZZJONALI)

ONOR. MHALLEF
JACQUELINE PADOVANI GRIMA LL.D. LL.M. (IMLI)

Seduta ta' Nhar il-Hamis 18 ta' Mejju 2017

Kawza Numru : 1
Rikors Numru : 23/2016/JPG

Angelo Frank Paul Spiteri
(detentur tal-karta tal-identita'
Numru 265103L)

VS

L-Avukat Generali

Il-Qorti:

Rat ir-rikors kostituzzjonali ta' Angelo Frank Paul Spiteri (I.D. 265103L), datat 23 ta' Frar 2016, (a fol 1 et seq), li jaqra hekk:

1. *Illi l-esponent gie arrestat u mressaq il-Qorti fit-18 ta' Dicembru 2015 abbazi ta' European Arrest Warrant mahrug mill-awtoritajiet tal-Litwanja fis-6 t'Awissu 2015 ghal akkuzi ta' "swindling", falsifikazzjoni ta' dokumenti u frodi.*

2. *Illi fil-15 ta' Jannar 2016 il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' kumpilazzjoni (ghal fini tal-Att dwar l-Estradizzjoni imsejha l-Qorti Rimandanti), minkejja oggezzjonijiet min-naha tad-difiza abbazi tal-kundizzjonijiet oribbli tal-habsijiet gewwa l-Litwanja, ordnat l-estradizzjoni tal-esponent lil Litwanja sabiex jigi pprocessat u jekk ikun il-kaz, ippenalizzat hemmhekk.*

3. *Illi fis-17 ta' Frar 2016 il-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede inferjuri), ghal darb'ohra in konfront dirett mas-sottomissjonijiet tad-difiza fejn gew rilevati anke kazijiet ta' trattament inuman u degradanti fil-habsijiet gewwa l-Litwanja, ikkonfermat id-decizjoni tal-Qorti tal-Magistrati tal-15 ta' Jannar 2016.*

4. *Illi fil-fatt huwa ben saput – ghaliex hemm evidenza abbundanti – u gie anke ssollevat quddiem iz-zewg istanzi ta' Qrati Kriminali fil-proceduri li wasslu ghad-decizjonijiet tal-15 ta' Jannar 2016 u tas-17 ta' Frar 2016, li l-kundizzjonijiet u l-istat tal-habsijiet gewwa l-Litwanja huma mistmella u degradanti kif ser jigi ppruvat fil-mori ta' dawn il-proceduri. Dan gie anke accertat minn diversi entitajiet, gurisdizzjonijiet, u kif ukoll mill-Qorti Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u dan ukoll kif ser jigi ppruvat fil-mori ta' dawn il-proceduri.*

5. *Illi fil-fatt il-Qorti Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem sabet lezjoni wara lezjoni tad-dritt sagrosant ghall-liberta' minn tortura u trattament jew piena inumana jew degradanti f'kawzi fejn kien hemm involut habsijiet fil-Litwanja. L-iktar sentenza recent u cioe Mironovas and Others v. Litwanja inghatat propju biss xahar qabel is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati fit-8 ta' Dicembru 2015, u dan fil-konfront ta' diversi istituzzjonijiet penali gewwa l-Litwanja.*

6. *Illi b'daqshekk u bir-rispett, id-decizjoni tal-Qorti tal-Appell Kriminali hija wahda arbitarja, kontradittorja u ingusta kif ser jigi pprovat fil-mori ta' din il-kawza.*

7. *Illi b'hekk il-fatt illi l-esponent ser jintbaghat il-Litwanja fejn m'ghandu ebda garanzija li mhuwiex ser jigi soggett ghal piena jew trattament inhuman u degradanti u dan b'konferma ta' sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali tas-17 ta'*

Frar 2016, jammonta ghal vjolazzjoni tad-dritt esponent taht l-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea.

Ghaldaqstant l-esponent umilment jitlob li din l-Onorabbli Qorti joghgobha, prevja kull ordni u provvediment iehor li jidhrilha li huwa xieraq u opportun:

1) *Tiddikjara li jekk s-Sur Angelo Frank Paul Spiteri jintbaghat 'il Litwanja sabiex jigi gudikat fuq l-allegazzjonijiet fil-konfront tieghu u possibilment jigi kkundanat jghaddi zmien prigunerja hemmhekk, dan ikun qieghed isir bi ksur tad-drittijiet tal-istess Sur Spiteri kif prottetti mill-Kostituzzjoni ta' Malta fl-Artikolu 36 kif ukoll mill-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fl-Artikolu 3;*

2) *Tiddikjara Ghalhekk illi s-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet "The Police (Inspector Mario Cuschieri) vs Angelo Frank Paul Spiteri" tas-17 ta' Frar 2016, kif ukoll dik tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) tal-15 ta' Jannar 2016 fl-istess ismijiet u d-decizjonijiet kollha illi nghataw fil-mori tal-kumpilazzjoni quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) f'dawn l-ismijiet li wasslu ghall-ordni ta' kustodja, jilledu l-istess dritt tas-Sur Angelo Frank Paul Spiteri taht l-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem;*

3) *Ghaldaqstant thassar, tirrevoka u tannulla l-istess sentenzi u decizjonijiet;*

4) *Taghti dawk l-ordni u provedimenti li jidhrilha li huwa xierqa u opportuni.*

Bl-ispejjez u bir-riserva ta' kull dritt u azzjoni fil-ligi.

Rat ir-Risposta tal-Avukat Generali, datat 15 ta' Marzu 2016, vide fol 7 et seq, li taqra hekk:

1. *Illi preliminarjament il-kwistjoni mertu ta' dan ir-rikors giet diga sollevata, mismugha u deciza minn zewg Qrati ohra u cioe' mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' kumpilazzjoni u mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Inferjuri) u*

kwindi din il-Qorti m'ghandhiex tigi uzata bhala Qorti tat-Tielet Istanza jew Qorti ta' Revizjoni tad-decizjonijiet ta' Qrati li quddiemhom gew ipprezentati l-provi kollha;

2. *Illi fil-mertu, u minghajr pregudizzju ghal dak imsemmi fuq, l-esponent qed jirrespingi bil-qawwa kollha l-pretensjonijiet u l-allegazzjonijiet kollha mnizzla fir-rikors kostituzzjonali bhala infondati fil-fatt u fid-dritt ghar-ragunijiet li gejjin:*

3. *Illi l-ghan tal-Kumitat Ewropew ghall-Prevenzjoni kontra t-Tortura u t-Trattament jew il-Pieni Inumani jew Degradanti ('KPT'), li twaqqaf taht il-"Konvenzjoni Ewropea ghall-Prevenzjoni kontra t-Tortura u t-Trattament jew il-Pieni Inumani jew Degradanti" tal-Kunsill tal-Ewropea, huwa li jorganizza zjarat f'postijiet ta' detenzjoni sabiex jevalwa kif ikunu qeghdin jigu ttrattati persuni li tkun ittehditilhom il-liberta' taghhom. Fost dawn il-postijiet insibu habsijiet, centri ta' detenzjoni ghall-minorenni, ghases tal-pulizija, centri fejn jinzammu l-immigranti irregolari, sptarijiet psikjatrici u djar fejn tinghata ghajnuna socjali, fost ohrajn. Id-delegazzjoniet tal-KPT ikollhom access shih ghall-postijiet ta' detenzjoni, u ghandhom id-dritt li jduru go dawn il-postijiet minghajr ebda restrizzjoni. Dawn jistghu jintervistaw fil-privat persuni li tkun ittehditilhom il-liberta' taghhom, u jithallew jitkellmu bla xkiel ma' kull min jista' jghaddilhom xi informazzjoni;*

4. *Illi l-ahhar spezzjoni li ghamel dan il-Kumitat fil-habs tal-Litwanja kienet bejn is-27 ta' Novembru 2012 u l-4 ta' Dicembru 2012 u wara dawn il-vizti gie ppublikat rapport li fih gew imnizzla diversi rakkomandazzjonijiet indirizzati lill-Gvern tal-Litwanja. B'risposta ghal dan ir-rapport, fl-2014 il-Gvern tal-Litwanja ppubblika dokument fejn intrabat ufficjalment li ser itejjeb il-kundizzjonijiet u ser jesegwixxi r-rakkomandazzjonijiet suggeriti mill-Kumitat. Tajjeb li jigi nnutat li dan il-Kumitat mistenni jerga' jzur il-postijiet ta' detenzjoni fil-Litwanja din is-sena stess;*

5. *Illi l-kaz imsemmi mir-rikorrenti u cioe' dak ta' Mironovas and Others v. Litwanja jitratta perijodu ta' prigunerija bejn l-2005 u l-2012;*

6. *Illi kwindi, wara r-rapport li sar mill-KPT fl-2012 u wara r-rispons pozittiv tal-2014 mill-Gvern tal-Litwanja li jsegwi r-rakkomandazzjoni tal-KPT, ghandu jirrizulta li llum il-gurnata l-kundizzjonijiet fil-habs marru hafna ghall-ahjar;*

7. *Illi fid-dawl ta' dak li ntqal fuq, l-ilment kostituzzjonali u konvenzjonali tar-rikorrenti bbazat fuq l-artikolu 36 tal-Kostituzzjonali u l-artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea huwa minghajr ebda fundament guridiku;*

8. *Salv eccezzjonijiet ulterjuri.*

Ghaldaqstant, l-esponent jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha tichad il-pretensjonijiet kollha tar-rikorrent kif dedotti fir-rikors promotur tieghu.

Bl-ispejjez kontra l-istess rikorrent.

Semghet ix-xhieda bil gurament;

Rat id-decizjoni taghha tal-24 ta' Jannar 2017, fejn inghata provvediment;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet ta' Angelo Frank Paul Spiteri (I.D. 265103L), datata 23 ta' Frar 2017, (vide fol 375);

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-Avukat Generali datata 23 ta' Marzu 2017;

Rat id-dokumenti ezebiti l-atti kollha tal-kawza;

Semghet it-trattazzjoni tal-partijiet.

Ikkonsidrat;

Karolis Liutkevicus, avukat u espert legali minn Litwanja u *legal officer* fi hdan Human Rights Monitoring Institute jirrelata fir-rapport espert prezentat minnu a fol 274 *et seq* datat

6 ta' Mejju 2016 illi persuni mizmuma f'*pre-trial detention* jigu mizmumu f'facilitajiet specjalizzati li ghandhom l-amministrazzjoni taghhom gestita minn *detention officer*s li ma jiehux sehem fil-process investigattiv, ghalkemm id-detenuti jistghu jittiehdu f'facilitjiet detentivi fl-istazzjonijiet tal-pulizija ghal massimu ta' hamest' ijiem sabiex jiehu sehem f'attivitajiet investigattivi. Xehed illi differenza partikolari bejn dawn ir-*remand prisons* u l-habsijiet ordinarji, li huma divisi f'*closed cells* fejn il-priguniri jqattu' l-maggior parti tal-gurnata taghhom, hi, li m'hemm l-ebda rekwizit illi l-priguniri jigu separati skont in-natura u l-gravita tar-reat illi tieghu huma suspettati.

Rigward il-kondizzjonijiet **f'Lukiskes Remand Prison** xehed illi dan il-habs huma maghruf ghas-soprafollament, kondizzjonijiet t'ghejxien hziena u nuqqas ta' attivitajiet ghal-prigunieri. Spjega li dawn in-nuqqasijiet kien gew sottolinejati fir-rapport tal-***European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*** **(CPT)** tal-2009, izda fil-*follow-up report* tal-2014 is-CPT enfasizzat illi kien sar ftit li xejn progress biex jitjiebu il-kondizzjonijiet f'dan il-habs, u ddeskriviet il-kondizzjonijiet f'xi celli bhala **deplorabbli**. Kompla illi anke l-ufficju tal-Ombudsman tal-Litwanja sab fl-2011 illi hemm iffullar ezagerat f'dan il-habs u nuqqas ta' spazju fic-celli li jwassal ghal kondizzjonijiet mhux igenici u nuqqas ta' privatezza. Is-Supreme Adminisrative Court tal-Litwanja ukoll sabet ksur tad-drittijiet tal-priguniri relatati ma' iffullar ezagerat u nuqqas ta' spazju fic-celli, nuqqas ta' kondizzjonijiet igenici, nuqqas ta' *plumbing* u *cell furnishing* appozitu, nuqqas ta' privatezza meta jkunu qed jintuzaw facilitajiet sanitarji u temperature baxxi wisqu fix-xitwa.

Rigward il-kondizzzjonijiet **f'Siauliai Prison** xehed illi dan il-habs isofri mill-istess problem ta' iffullar ezagerat u kondizzjonijiet materjali hziena. Xehed li filfatt skont ir-rapport tas-CPT hemm problem kbira ta' umdita u nuqqas ta' igene, kif ukoll nuqqas ta'attivitajiet barra c-cellel tant illi l-priguniri jqattu' 23 siegha fic-cella taghhom. Xehed illi dan gie ikkonfermat ukoll mill-ufficju tal-Ombudsman tal-Litwanja u anke mill-President tar-Republika tal-Litwanja li qal li l-kondizzjonijiet li fihom jghixu l-priguneri jmorru kontra d-dinjita umana. Xehed illi l-Qrati tal-Litwanja konsistentement isibu illi l-kondizzjonijiet ta' dan il-habs jiksru d-drittijiet fondamentali tal-bniedem.

Fir-rigward ta' **Kuanas Remand Prison** xehed illi dan il-post ta' detenzjoni ghandu l-ahjar kondizzonijiet mit-tliet *remand prisons* izda xorta ghad hemm risku ta' iffullar ezagerat u skont ir-rapport tal-Ufficju tal-Ombudsman tad-9 ta' Frar 2015 hemm problema ta' iffullar ezagerat, nuqqas ta' ghamara bazika fic-cella, u nuqqas ta' attivatijiet barra c-cella. Xehed illi gew pronunzjati numru ta' sentenzi tal-Qorti ta' Litwanja li stabbilew ksur ta' drittijiet fondamentali, generalment minhabba iffullar ezagerat u nuqqas ta' spazu fic-cellel.

Huwa kkonferma illi fic-cirkostanzi, jekk ir-rikorrenti jintbghat il-Litwanja hemm risku reali illi jaffacja kondizzjonijiet li jmorru kontra l-i*standards* tad-drittijiet umani nazzjonali u internazzjonali.

Angelo Frank Paul Spiteri xehed a fol 296 *et seq* illi l-investigazzjoni fil-Litwanja fil-kaz tieghu ghada ghaddejja u filfatt il-European Arrest Warrant hareg biex huwa jigi investigat. Mistoqsi f'liema habs ser jigi allokat wiegeb li ma jafx, Xehed illi meta l-pulizija haduh biex ikellmuh bhala xhud kienu immanetjawh, xehtuh go van u sawtuh u interrogawh minghajr il-presenza ta' avukat. Xehed illi kienu zammew imsakkar f'cella ta' circa 3mx5m ghal jumejn flimkien ma' sitt persuni ohra minghajr ilma. Xehed ukoll illi jibza li fil-habs ikun soggett ghar-ritaljazzjoni minn persuni li jigu minn klijenti li kellhom konflitt mal-kumpanija tieghu, u spjega li ghandu din il-biza peress li darba minnhom meta kien mar ihallas il-polza ta' assikurazzjoni tal-karozza tieghu, grupp ta' nies kien aggredewh u filfatt kien ghamel rapport lil Pulizija.

Ikkonsidrat:

Permezz tal-ewwel eccezzjoni preliminari tieghu, l-Avukat Generali eccepixxa illi din il-Qorti qed tigi uzata bhala Qorti tat-Tielet Istanza peress illi l-meritu diga gie sollevat quddiem u deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali.

Illi pero l-Artikolu 16 tal-Att dwar l-Estradizzjoni jipprovdi illi:

> **"[m]*eta persuna tintbagħat f'kustodja skont l-artikolu 15, il-qorti għandha, barra milli tgħarrafha li ma tkunx se titreġġa' lura qabel ma jgħaddu ħmistax-il jum mid-data tal-ordni ta' kustodja u li, ħlief fil-każ li tinbagħat taħt kustodja biex tistenna li titreġġa' lura taħt id-disposizzjonijiet tal-artikolu 15(5), hi tista' tappella lill-Qorti tal-Appell Kriminali, tgħarrafha wkoll illi, jekk jidhrilha li xi waħda mid-disposizzjonijiet tal-artikolu 10(1) u (2) tkun ġiet miksura jew li xi disposizzjoni tal-Kostituzzjoni ta' Malta jew tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea hija, tkun ġiet jew x'aktarx tkun se tiġi miksura dwar il-persuna tagħha hekk li tkun ġustifikata r-revoka, l-annullament jew il-modifika tal- ordni ta' kustodja tal-qorti, hija għandha jedd li titlob rimedju skont id-disposizzjonijiet tal-artikolu 46 tal-imsemmija Kostituzzjoni jew tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea, skont il-każ*".**

Ghalhekk jidher illi hija l-ligi stess li taghti lir-rikorrenti il-possibilita li jintavola wkoll dawn il-proceduri f'Sede Kostituzzjonali ghat-tutela tad-drittijiet fondamenali tieghu. Minn dan isegwi illi l-eccezzjoni preliminari tal-Avukat Generali hija nfondata u qed tigi respinta.

Ikkonsidrat:

Il-Qorti taghraf illi huwa principju fondamentali rikonoxxut u applikat b'mod internazzjonali illi Stat m'ghandux jordna l-estradizzjoni ta' persuna jekk din tpoggi lill-istess persuna f'riskju ta' tortura jew trattament jew piena inumana jew degradanti fl-Istat li qed jipprova jikseb l-estradizzjoni tieghu. Dan isegwi b'mod mill-iktar logiku mill-fatt illi l-garanzija kontra t-tortura jew trattament jew piena inumana jew degradanti hija sagrosanta, tant illi l-obbligu assolut ta' Stat li jipprotegi kull individwu taht il-gurisidizzjoni tieghu minn tali trattament huwa maghruf fid-dritt internazzjonali bhala ***peremptory norm*** jew ***jus cogens,*** u **cioe norma internazzjonali illi ma taghraf ebda derogazzjoni**, u inoltre din **l-**

projibizzjoni hija wahda mill-ftit illi joholqu obbligazzjonijiet *erga omnes* ghal kull Stat, u cioe obligazzjoni li Stat ghandu fil-konfront tal-komunita internazzjonali shiha.[1]

Dan huwa filfatt rifless fic-Charter of Fundamental Rights of the European Union li jipprovdi fl-Artikolu 19(2) illi:

> "**[n]*o one may be removed, expelled or extradited to a State where there is a serious risk that he or she would be subjected to...torture, or inhuman or degrading treatment or punishment*.**"

Minn dan isegwi illi l-Istat ghandu l-obbligu li jassigura li ma jibghatx individwi fi Stati ohra fejn ikun hemm **risku reali** illi l-individwu jigi soggettat ghal tortura jew trattament jew piena inuman jew degradanti, u minn dan l-obbligu ma jezisti ebda eccezzjoni. Inoltre ebda Trattat, Konvenzjoni jew Strument Internazzjonali jew Regjonali ma jista' jintuza biex jizganca lil Stat mill-obbligu tieghu li jiggarantixxi protezzjoni assoluta minn tortura jew trattament jew piena inumana jew degradanti lil kull persuna taht il-gurisdizzjoni tieghu.

Il-Qorti taghraf illi l-procedura ta' estradizzjoni permezz ta' European Arrest Warrant hija bbazata fuq il-fiducja reciproka, li tissarraf fi prezunzjoni li kull Stat Membru tal-Unjoni Ewropeja josserva u jiggarantixxi ***common standards*** u jonora l-obbligi assunti minnu ai termini tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem. Pero, kif jghid Prof. Dr. Martin Bose:

> "*…there are reasons to believe that **this presumption is rebuttable** and that **a violation of human rights may suspend a Member State's obligation to recognize and execute a European Arrest Warrant** in individual cases as well.*"[2]

[1] **Prosecutor v. Anto Furundzija,** ICTY Decision of December 1998, par. 151; I.C.J. Reports, 1970, Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (**Belgium v. Spain**) (1962–1970), Second Phase, Judgment, I.C.J Reports 1970.

[2] M. Bose, *Human Rights Violations and Mutual Trust: Recent Case Law on the European Arrest Warrant* in S. Ruggeri [ed] 'Human Rights in European Criminal Law: New Developments in European Legislation and Case Law after the Lisbon Treaty (Springer, 2015) 136.

Dan huwa car mill-Framework Decision, li fl-Artikolu 1 (3) tipprovdi illi:

> "**[t]his Framework Decision shall not have the effect of modifying the obligation to respect fundamental rights and fundamental legal principles as enshrined in Article 6 of the Treaty on European Union**."

Aktar minn hekk, u ta' relevanza massima fil-kaz odjern, l-istess Framework Decision tipprovdi *f'Recital 13:*

> "**[n]*o person should be removed, expelled or extradited to a State where there is a serious risk that he or she would be subjected to the death penalty, torture or other inhuman or degrading treatment or punishment*.**"

Il-Qorti taghraf ukoll illi skont l-izvolgiment tal-gurisprudenza tal-Qorti ta' Strasbourg, l-obbligi tal-iStati Membri li jigarantixxu t-tgawdija tad-drittijiet fondamentali rikonoxxuti fil-Konvenzjoni tinvolvi obbligi kemm negattivi kif ukoll pozittivi. Fil-kuntest tal-estradizzjoni u l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni, inghad fis-sentenza fl-ismijiet **Ahorugeze v. Sweden, datata 27 ta' Ottubru 2011,** App No: 37075/09, illi l-estradizzjoni ta' individwu minn Stat Membru:

> **"…[can]** ***engage the responsibility of that State under the Convention, where substantial grounds have been shown for believing that the person in question would, if extradited, face a real risk of being subjected to treatment contrary to Article 3 in the receiving country. The establishment of such responsibility inevitably involves an assessment of conditions in the requesting country against the standards of Article 3 of the Convention.*"**

Il-Qorti taghmel referenza wkoll ghas-sentenza ta' din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **The Police (Inspector Sandro Zarb vs Aleksei Kostin** deciza fl-14 ta' Novembru 2011 fejn intqal illi:

> "**[t]*here is no doubt that a person who is incarcerated does not forfeit his protection to the rights guaranteed by the Convention. Prisoners are in a vulnerable position and the authorities have a duty to protect them. …*[A]*ny…country that is a signatory to the Convention, has the duty to ensure that the prison conditions are compatible with respect to human dignity. Although the deprivation of liberty brings with it an element of suffering, the prisoner is not to be subjected to unnecessary distress or hardship. An application alleging breach of Article 3 of the Convention does not require the applicant to prove that there was a positive intention to humiliate or debase him***."

Rigward il-livell ta' prova, il-Qorti taghraf illi fil-gurisprudenza taghha, l-ECHR tadotta l-kriterju ta' *"**proof beyond reasonable doubt**."*:

> ***"…in assessing the evidence on which to base the decision whether there has been a violation of Article 3, the Court adopts the standard of proof "beyond reasonable doubt.""***[3]

Illi pero, galadarba qed tigi trattata procedura tal-Unjoni Ewropeja, il-Qorti tqis illi il-kriterju ta' prova adottat, ghandu jkun dak stabbilit mis-CJEU. Fl-opinjoni moghtija minn Advocate General Sharpston fil-kawza **Ministerul Public v Radu**, Sharpston argumentat illi l-kriterju ta' *beyond reasonable doubt* adottat mill-ECHR huwa oneruz izzejjed ghall-individwu koncernat **ghaliex fil-prattika dan jista' jkun impossibbli biex jigi sodisfatt**. Ghalhekk kienet tal-opinjoni li l-ezami appozitu ghandu jkun illi l-persuna li taghha intalbet l-estradizzjoni:

---

[3] **Garabayev v. Russia,** ECHR 38411/02 deciza 7 ta' Gunju 2007.

> "…must persuade the decision-maker that his objections to the transfer are **substantially well founded**."[4]

Din l-opinjoni ta' Advocate General Sharpston hija filfatt accettat mis-CJEU u l-livell probatorju ta' ***substantially well-founded*** huwa filfatt dak minnha adoperat, a kuntrarju tal-livell probatorju ta' *beyond reasonable doubt* uzat mill-ECHR, kif jidher mis-sentenza **Aranyosi and Caldararu** fejn intqal illi:

> "*…in order to ensure respect for Article 4 of the Charter in the individual circumstances of the person who is the subject of the European arrest warrant, the executing judicial authority, when faced with evidence of the existence of such deficiencies that is objective, reliable, specific and properly updated,* ***is bound to determine whether, in the particular circumstances of the case, there are <u>substantial grounds</u> to believe*** *that, following the surrender of that person to the issuing Member State, he will run a real risk of being subject in that Member State to inhuman or degrading treatment, within the meaning of Article 4.*
>
> (…)
>
> *…****where there is objective, reliable, specific and properly updated evidence with respect to detention conditions in the issuing Member State that demonstrates that there are deficiencies, which may be systemic or generalised, or which may affect certain groups of people, or which may affect certain places of detention, the executing judicial authority must determine, specifically and precisely, whether there are substantial grounds to believe that the individual concerned by a European arrest warrant****, issued for the purposes of conducting a criminal prosecution or executing a custodial sentence,* ***will be exposed, because of the conditions for his detention in the issuing Member State, to a real risk of inhuman or***

[4] Opinion of 18 October 2012, in the Case C-396/11 (**Ministerul Public v Radu**), paras. 76-77

***degrading treatment, within the meaning of Article 4 of the Charter, in the event of his surrender to that Member State.*" [5]

Ghalhekk il-Qorti hija tal-fehma illi, fid-dawl tal-principji tad-dritt tal-Unjoni Ewropeja, ghandha isegwi d-dettami tas-CJEU u l-ezami taghha f'dan il-kaz ghandu jkun:

1. Jekk tresqux provi li huma ***"objective, reliable, specific and properly updated"*** fir-rigward tal-kondizzjonijiet ta' detenzjoni fil-Litwanja li juru li hemm nuqqasijiet sistematici jew generali li jaffettaw gruppi ta' nies jew certu postijiet ta' detenzjoni;

2. Jekk ir-rikorrent ipprovax illi fic-cirkostanzi partikolari tieghu jezistu "***substantial grounds to believe***" illi minhabba dawn il-kondizzjonijiet, huwa jkun espost ghal **risku reali** ta' trattament inuman jew degradanti jekk jigi estradat.

Ikkonsidrat;

Il-Qorti rat illi r-rikorrent ressaq diversi provi rigward il-kondizzjonijiet tal-habs tal-Litwanja, in partikolari l-kondizzjonijiet fit-tliet *remand prisons* fejn jkunu detenuti persuni li jkunu ghadhom qed jigu nvestigati. Fosthom, ir-rikorrenti ressqu rapport ta' espert legali mill-Litwanja li xehed dwar il-kondizzjonijiet ta' detenzjoni fir-*remand prisons,* ir-rapport u *follow-up* tac-CPT, sentenza tal-ECHR u numru ta' sentenzi ta' Vilnius Regional Court fil-Litwanja.

Minn naha tieghu, l-Avukat Generali jargumenta fin-nota ta' sottomissjonijiet prezentata minnu, illi f'kawza ricenti deciza mill-ECHR fl-ismijiet **Bogdanovicius v. Litwanja,** il-Qorti ta' Strasbourg ma sabet l-ebda lezjoni tal-Artikolu 3 naxxenti mill-kondizzjonijiet ta' detenzjoni f'Lukiskes Remand Prison u Kaunas Remand Prison. Il-Qorti tqis pero illi dan l-argument tal-Avukat Generali **huwa ghal kollox infondat ghaliex ma jirriflettix ir-realta tad-decizjoni tal-ECHR**. Jirrizulta illi fil-verita **l-ECHR m'ghamlet l-ebda determinazzjoni rigward il-kondizzjonijiet ta' detenzjoni f'dawn il-habsijiet, ghaliex**

[5] Aranyosi and Caldararu, CJEU, C-404/15 u C-659/15 deciza 5 ta' April 2016, par. 94, 104.

sabet illi l-applikant kien naqas milli jezawrixxi r-rimedji ordinarji disponibbli lilu qabel ma ressaq l-ilment tieghu quddiemha. Ghalhekk **zgur** li din il-Qorti ma tistghax tuza din is-sentenza biex minnha tiehu xi konfort rigward il-kondizzonijet ta' detenzjoni f'dawn ir-*remand prisons.*

L-Avukat Generali prezenta wkoll rapport redatt mill-Litwanja fl-2012 illi jelenka l-mizuri li ha l-iStat sabiex ittejjeb il-kondizzjonijiet ta' detenzjoni, in linja mar-rapport u l-konkluzjonijiet tac-CPT. Pero f'dan ir-rigward il-Qorti tinnota illi l-***follow up report*** redatt **mic-CPT** juri li fil-verita, nonostante l-mizuri li ttiehdu mill-iStat, **ghad jezistu nuqqasijiet lampanti u l-kondizzjonijiet ta' detenzjoni kienu ghadhom tali illi jissarfu fi trattament inuman u degradanti ghal persuni detenuti jew inkarcerati**.

Barra minn hekk l-Avukat General prezenta ittra mibghuta lilu mill-Ministeru tal-Gustizzju tal-Litwanja fil-11 ta' Ottubru 2016, fejn il-Ministru sahaq illi l-iStat kien ilu jimplimenta mizuri biex jaderixxi mal-obbligazzjonijiet internazzjonali tieghu f'dak li jirrigwarda kondizzjonijiet ta' detenzjoni fil-habsijiet sa mill-2012 u assigura lil Avukat Generali illi l-kondizzjonijiet f'kull habs fil-Litwanja josservaw il-***minimum international standards*** u ghalhekk il-priguniri m'huma fl-ebda riskju ta' trattament inuman jew degradanti.

Il-Qorti rat pero is-sentenza tal-Vilnius Administrative Court prezentati mir-rikorrent li jirrigwarda ilmenti maghmula minn persuni li kienu detenuti **fil-perjodi differenti bejn l-2013 u l-2016 u rat illi f'kull wahda minn dawn is-sentenzi, il-Vilnius Administrative Court sabet il-kondizzjonijiet ta' detenzjoni kienu tali illi jimminaw id-dinjita tal-bniedem.**

Il-Qorti rat ukoll, u tinsab imhassba minhabba numru ta' sentenza decizi mill-ECHR fejn **instab illi hemm problema ta' vjolenza kommessa mill-pulizija fuq suspettati u priguneri, u li aghar minn hekk, dawn l-episodji ta' vjolenza ma' gewx korrettement investigati mill-iStat**. [6] M'hemmx bzonn li jinghad li l-prattika ta' vjolenza kommessa minn

[6] Vide inter alia **Krauladis v. Litwanja,** ECHR 76805/11 deciza 8 ta' Novembru 2016; **Yusiv v. Litwanja,** ECHR 55894/13 deciza 4 ta' Ottubru 2016.

ufficjali pubblici fuq persuni vulnerabbli, li lanqas biss tigi nvestigata kif imiss mill-iStat, hija, *ictu oculi,* leziva tal-Art 3 tal-Konvenzjoni, u l-iStat ghandu jkun ferm kawt qabel ma jibghat persuni fi Stat iehor fejn tezisti din il-prattika sabiex jassiguraw illi jkun qed jonora l-obbligi nazzjonali w internazzjonali tieghu illi ma jesponix persuni taht il-gurisidizzjoni tieghu ghal riskju ta' trattament inuman jew degradanti.

Mill-assjem tal-provi ghalhekk, **il-Qorti hija konvinta illi jezistu provi li huma "*objective, reliable, specific and properly updated*" illi juri nuqqasijiet sistematici fir-rigward tal-kondizzjonijiet ta' detenzjoni fir-*remand prisons* tal-Litwanja li jistghu iwasslu ghall-vjolazzjoni tad-dritt ta' individwu li ma jigix assoggettat ghal trattament inuman jew degradanti**.

Ikkonsidrat;

Ghalhekk dak li ghad jrid jigi determinat huwa jekk hemmx ***substantial grounds to believe*** illi r-rikorrent innifsu jkun espost ghal **risku reali** ta' trattament inuman jew degradanti jekk jigi estradat minhabba dawn il-kondizzjonijiet.

Il-Qorti semghat ix-xhieda mhux kontradetta tar-rikorrent illi meta kien detenut, qabel ma kien suspettat (u kien biss xhud), kien inzamm f'kondizzjonijiet simili ghal dawk indikati aktar il-fuq, u aghar minn hekk, kien gie soggettat ghal vjolenza mill-pulizija. Il-Qorti m'ghandha l-ebda raguni ghalfejn tiddubita ix-xhieda tar-rikorrent, mhux biss il-ghaliex kien kredibbli u konsistenti fix-xhieda tieghu, izda ghaliex hemm korroborazzjoni rigward il-propensita tal-pulizija ghall-agir vjolenti fis-sentenzi citati tal-Qorti ta' Strasbourg.

Barra minn hekk, il-Qorti rat ir-rapport tal-espert **Karolis Liutkevicus** illi, wara li ta spjegazzjoni dettaljata u akkurata tal-kondizzjonijiet fir-*remand prisons* li fihom sejjer jinzamm ir-rikorrent jekk jigi estradat, ikkonkluda li fil-kaz li r-rikorrent jigi estradat huwa ser jigi soggettat ghal riskju ta' trattament inuman jew degradanti. Il-Qorti tinnota f'dan ir-rigward illi l-Avukat Generali la talab il-kontro-ezami ta' dan l-espert u lanqas ma prezenta rapport ta' espert ex parte tieghu biex jirribatti r-rapport prezentat mir-rikorrenti. L-Avukat

Generali pprezenta biss komunikazzjonijiet mill-Gvern tal-Litwanja kontenenti informazzjoni li giet **ribattuta minn sentenza moghtija mill-Qorti tal-Litwanja stess**.

Il-Qorti wkoll ma tistax taqbel mal-argument tal-Avukat Generali li f'dawn ic-cirkostanzi huwa ta' xi konfort illi fil-kaz li r-rikorrent jigi estradat u soggett ghal kondizzjonijiet ta' detenzjoni li jammontaw ghal trattament inuman u degradanti, huwa jista' jintavola proceduri quddiem il-Qrati tal-Litwanja ghal rimedju. Il-Qorti taghraf **illi l-obbligu tal-iStat f'dawn ic-cirkostanzi huwa li jipprevjeni** lir-rikorrent milli jigi soggettat ghal trattament inuman u degradanti. Il-fatt li l-Qrati tal-Litwanja sabu favur applikanti f'kazijiet konsimili, ma jaghtix l-assoluzjoni lill-iStat Malti biex jakkorda *ad ogni costo*, l-estradizzjoni tar-rikorrent. L-obbligu tal-iStat huwa proprju li jara li individwi taht il-gurisdizzjoni tieghu ma jigux assoggetti ghal riskju ta' trattament inuman u degradanti. Dak li qed jipproponi li jsir l-Avukat Generali huwa li r-rikorrent jigi estradat minkejja r-riskju ta' trattament inuman u degradanti li jista' jsofri, imbaghad jaraw il-Qrati tal-Litwanja meta r-rikorrenti jsofri tali trattament. Kieku l-Qorti kellha taccetta dan l-argument, tkun qed iggib fix-xejn l-obbligu assolut li ghandu l-iStat li jipprotegi l-persuni taht il-gurisdizzjoni tieghu minn trattament inuman jew degradanti fl-iStat fejn ser jigi estradat.

Il-Qorti ghalhekk hija tal-fehma li r-rikorrent ressaq provi sufficjient sabiex din il-Qorti tiddetermina illi hemm ***substantial grounds to believe*** illi fil-kaz li jigi estradat, ir-rikorrent ser ikun espost ghal risku reali ta' trattament inuman jew degradanti.

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet kollha tal-Avukat Generali, tilqa t-talbiet kollha tar-rikorrenti u konsegwentement:

1. Tiddikjara li jekk ir-rikorrent jintbaghat 'il Litwanja sabiex jigi gudikat fuq l-allegazzjonijiet fil-konfront tieghu u possibilment jigi kkundannat jghaddi zmien fi prigunerja hemmhekk, dan ikun qieghed isir bi ksur tad-drittijiet tal-istess rikorrenti kif protetti mill-Kostituzzjoni ta' Malta fl-Artikolu 36 kif ukoll mill-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fl-Artikolu 3;

2. Tiddikjara ghalhekk illi s-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet "The Police (Inspector Mario Cuschieri) vs Angelo Frank Paul Spiteri" tas-17 ta' Frar 2016, kif ukoll dik tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) tal-15 ta' Jannar 2016 fl-istess ismijiet u d-decizjonijiet kollha illi nghataw fil-mori tal-kumpilazzjoni quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) f'dawn l-ismijiet li wasslu ghall-ordni ta' kustodja, jilledu l-istess dritt ta' Angelo Frank Paul Spiteri taht l-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u konsegwentement thassar, tirrevoka u tannulla l-istess sentenzi u decizjonijiet.

Bl-ispejjez kollha kontra l-Avukat Generali.

Moqrija.

Mhallef Jacqueline Padovani Grima LL.D. LL.M. (IMLI)

Lorraine Dalli
Deputat Registratur